

Åpen høring i Stortingets finanskomiteé mandag 11. januar 2010

av advokat, dr. juris Bettina Banoun

Leder av Advokatforeningens skattelovutvalg

## Innledning

- Utgangspunktet i ligningsforvaltningen er at ligningsmyndighetene har taushetsplikt om skattyterens forhold.
- Vidtgående – og internasjonalt enestående unntak – er den lovbestemte offentliggjøringen av skattelister. I følge ligningsloven § 8-8 skal skattelisten offentliggjøre skattyters navn, postnummer, fødselsår, den fastsatte nettoformue og nettoinntekt, og utlignet skatter. Skattelister er tilgjengelige både på skattekontoret, og publiseres på skatteetaten.no i tre uker. Pressen får utlevert fullstendige skattelister elektronisk, noe som har medført at listene er tilgjengelige året rundt. Det følger av loven at det kan kreves betaling ved utlevering av skattelister.

## Anførte begrunnelser for offentliggjøring

- (i) Den **historiske begrunnelsen** for offentliggjøring av skattelister på attenhundretallet var at kommunene sparte penger ved å **slippe å sende melding** om den årlige ligningen til hver enkelt skattyter. → åpenbart ikke relevant lenger.
- (ii) En annen begrunnelse har vært at medborgere skal ha mulighet til å **kontrollere andres** inntekts- og formuesforhold.
  - Før selvangivelsens tid, hvor inntekten ble fastsatt av skjønnsmenn, forelå et slikt behov. I dag fremkommer grunnlaget for ligningen ved et tett samspill mellom skattebetalerne, skattekontorene og tredjemenn. De omfattende virkemidlene for å få kartlagt inntekten, medfører at behovet for at naboen eller pressen skal kontrollere om ligningen er riktig ikke lenger tilstede.
  - Dagens sammensatte skattesystem med ulike inntektsbegrep og ulike fradragsposter gjør videre at en lesing av selve skattelisten ikke vil avdekke eventuelt skattesvik.
  - Ikke endelige skattevedtak.

### Eksempel

Skattelisterens rapportering av en revisors netto omsetning på NOK 100, hvor alt tas ut til personlig forbruk.

En selvstendig næringsdrivende revisor vil i skattelisten bli oppført med NOK 100 i inntekt og 51% i skatt.

En revisor som driver via aksjeselskap vil i skattelisten stå med en inntekt på NOK 72 og 28% skatt (NOK 20,16), mens den reelle økonomiske beskatningen er 48,16% av NOK 100.

$(100 \times 28\% = 28 \text{ beskattet i selskapet}) + (72 \times 28\% = 20,16 \text{ beskattet hos fysisk aksjonær}) = 48,16\%$  i kombinert effekt

En revisor som driver via deltakerlignet selskap, vil i skattelisten være oppført med NOK 172 i inntekt og 28% skatt (NOK 48,16).

$(100 \times 28\% = 28) + (72 \times 28\% = 20,16) = 48,16\%$

(iii) Det siste argumentet som påberopes er at innsyn i hva den enkelte betaler i direkte skatt kan være med på å skape diskusjon rundt skatt, skattenivå og rettferdig fordeling av goder. Honnørord som ytringsfrihet og demokrati påberopes.

- ➔ Eksempelen med rapporteringen av revisorens inntekt, viser at det ikke er lett å bruke opplysningene i skattelister til en seriøs debatt om skattesystemet.
- ➔ Debatten om fordeling av goder kan like gjerne gjøres med anonymiserte tall. SSB. Skatteetatens anonyme publiseringer.
- ➔ Hult å påberope seg ytringsfrihet og behov for kritisk debatt når man ser på den faktiske bruken av skattelister. Underholdning og inntektskilde. *"Dette er Fredrikstads fattigste gate", "De 10 rikeste kjendisene", "De 10 fattigste kjendisene"*. Reklameinntekter fra søk på nett.

### Innvendinger mot offentliggjøring

- (i) Manglende behov for offentliggjøring
  - (ii) Villedende opplysninger
  - (iii) Bidrar til kriminalitet
- ➔ Skattelister angir "lønnsomme ofre" med fullt navn, poststed og alder. De elektroniske skattelister, kobler leseren direkte til kart og gateadressen via opplysningen 1881.
  - ➔ Trusselbrev om kidnapping.
  - ➔ Identitetstyveri.
  - ➔ I følge Politidirektoratet er det *"sannsynlig at skattelister anvendes for målretting av ulike former for kriminalitet, som ran, trusler, tyverier og bedragerier."*

- (iv) Kikker-samfunn
- (v) Gapestokk-mentalitet
- (vi) Materialistisk samfunn
- (vii) Mobbing av barn

### **Er offentliggjøringen lovlig?**

- Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonen verner den enkeltes rett til privatlivet. Personvern og personopplysningsvern handler om den enkeltes rett til å ha kontroll og oversikt over bruk og spredning av opplysninger om seg selv.
- Opplysningene om skattyters inntekter er ikke samlet inn primært for at de skal offentliggjøres – men for at hver enkelt skal betale riktig skatt. Ved at opplysningene offentliggjøres brukes opplysningene til et annet formål enn det de opprinnelig ble samlet inn for.
- Offentliggjøring av skattelister på Internett medfører at personopplysninger spres og brukes i et praktisk og geografisk omfang det ikke er mulig å ha oversikt eller kontroll over. Opplysninger om norske borgere er tilgjengelige over hele verden, og til enhver tid.
- For at et inngrep i vernet av privatlivet skal være lovlig må det være "nødvendig i et demokratisk samfunn". For at det skal være "nødvendig i et demokratisk samfunn" så må det for det første foreligge et tilstrekkelig "tungtveiende samfunnsbehov" for inngrep i privatlivet. Dersom det foreligger et slikt behov så må inngrepet videre være "proporsjonalt" i forhold til det målet som ønskes oppnådd.
- Skattelister ivaretar neppe de påberopte formål eller dekker et tungtveiende samfunnsbehov.
- Offentliggjøring fremstår ikke som proporsjonalt i forhold til det målet som søkes oppnådd.
- Offentliggjøring og tilgjengeliggjøring av skattelister i den form det gjøres i dag kan således være i strid med EMK artikkel 8 og i strid med grunnleggende ulovfestede personvernprinsipper som proporsjonalitetsprinsippet, hensiktsmessighetsprinsippet og formålsbestemthetsprinsippet.

### **Oppsummering**

Advokatforeningen er av den oppfatning at viktige personvernshensyn taler mot offentlige skattelister; skattelister er en anakronisme som i år bør få en verdig død.